

Beslissing

Klachtnummer:	KC 22-019
Klachtdata:	1 en 8 augustus 2022
Klager:	klager
Verweerder:	vervangend psychiater
Betreft:	1. Aanscherping verlofregels 2. Toediening van verplichte medicatie 3. Inbeslagname parfum en deodorant 4. Opname en beperken van de bewegingsvrijheid

Verloop van de behandeling van de klacht

De Regionale Klachtencommissie Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg Drenthe (de klachtencommissie) behandelt de klachten die klager op 1 augustus 2022 heeft ingediend. De klachten richten zich op de volgende onderwerpen:

1. Aanscherping van de verlofregels
2. Toediening van verplichte medicatie
3. Inbeslagname van parfum en deodorant

Op 8 augustus 2022 is bij de klachtencommissie een verweerschrift ingediend. Op 10 augustus 2022 is door de verweerder een aanvulling op het verweerschrift toegezonden.

In een notitie van de pvp, van 8 augustus 2022 zijn de bovenstaande klachten nader toegelicht. Daarnaast is tevens geklaagd over het volgende onderwerp:

4. Verlenen van verplichte zorg, namelijk opname in een accommodatie en het beperken van de bewegingsvrijheid, zonder dat de zorgmachtiging hiervoor toestemming geeft

In deze notitie is tevens verzocht om een vergoeding van de geleden schade.

Op 11 augustus 2022 heeft de klachtencommissie een hoorzitting gehouden. Tijdens deze hoorzitting waren aanwezig:

- klager en de pvp;
- verweerder.

De klachtencommissie die de klacht heeft behandeld bestond uit:

- de heer mr. H. Dontje, voorzitter;
- mevrouw L. van Iersel, psychiater;
- mevrouw A. Wolsink, zelfstandig lid.
-

Voor de verslaglegging was aanwezig de heer mr. E. Krol, waarnemend secretaris.

De voorzitter heeft besloten dat de klacht 4 niet aan de orde kwam op de zitting van 11 augustus 2022, maar dat hiertoe een afzonderlijke zitting wordt georganiseerd, omdat gelet op de late indiening verweerders zich hierop onvoldoende konden voorbereiden. Deze beslissing heeft daarom enkel betrekking op de klachten 1 tot en met 3. Het verzoek om schadevergoeding – dat in hoofdzaak betrekking heeft op klacht 4 – zal eveneens afzonderlijk worden behandeld.

De voorzitter van de klachtencommissie heeft voor de zitting met toestemming van klager zijn behandeldossier ingezien. Zijn bevindingen zijn met de andere leden van de klachtencommissie gedeeld.

Toelichting van klager en verweerder

Aanscherping van de verlofregels

Klager vindt de aanscherping van de verlofregels vrij onbeschoft en respectloos. Een bewoner heeft zichzelf van het leven beroofd door methadon in te nemen. 's Avonds is een brief verspreid onder de bewoners, waarbij de strengere verlofregels werden aangekondigd. Tot op heden is hij niet geraakt door de aanscherping van de regels. Hij heeft wel veel stress van gehad wat er zou gebeuren, als hij bij een verlof bijvoorbeeld de trein mist en te laat binnenkomt. Zes weken vindt hij in zo'n geval nergens op slaan. Hij wil wel aannemen dat de soep niet zo heet gegeten wordt, zoals verweerder hem heeft verzekerd.

Het bezwaar zit met name in de timing van deze regels. De andere bewoners zijn de dupe van het gedrag van deze medebewoners. Hij snapt dat de instelling maatregelen moet nemen, als er veel drugs en alcohol op het terrein worden gebracht.

Hij heeft geen verlofplan. Hij moet aangeven dat hij weg gaat, wat hij gaat doen en wanneer hij terugkomt.

De pvp vraagt zich af of deze regels een aanvulling op het verlofplan zijn of niet.

Verweerder licht toe dat de rechter destijds heeft gestuurd op snelle uitplaatsing. Klager heeft inmiddels 13 jaar verbleven bij de zorginstelling. Klager is moeilijk uitplaatsbaar, omdat de verloven nooit goed verlopen. Daardoor is uitplaatsing nog niet gelukt. Er is sprake van een terugkerende cyclus. Zodra klager onbegeleid naar buiten mag, komt hij regelmatig bij terugkomst zwaar onder invloed terug en verkeert hij in een slechte toestand. Hierbij gaat het in de regel om cocaïne en zelden om alcohol.

Op 7 juli 2022 is een brief uitgegaan naar alle bewoners van de specifieke afdeling van de zorginstelling. Er is inderdaad sprake geweest van een overlijden na een overdosis. Dat toegenomen handel op het terrein heeft geleid tot een overlijden, heeft gezorgd voor een verkrampde reactie, waardoor deze brief wat stellig is geformuleerd. Zoals in het verweerschrift uitgelegd, wordt individueel gekeken naar de verloven.

De juridische status van de brief van 7 juli 2022 is lastig te duiden; het is een soort voorspel op de omgang met individuele verloven. Het is een algemene waarschuwingsbrief. Het zijn geen huisregels. Het ging erom om met z'n allen de veiligheid te vergroten. Drugscontroles worden altijd al verricht. Het grote probleem was dat al die controles te weinig leidden tot veiligheid. De timing was passend, omdat er sprake was van een overlijden. Hij kan zich voorstellen dat de brief leidde tot ongerustheid bij klager. Als het goed is, heeft de casemanager met bewoners besproken hoe de brief was bedoeld.

Verplichte medicatie (Refusal/Antabus)

Klager geeft aan dat hij al twee jaar Antabus moet gebruiken. Hij kent het stappenplan waarin staat dat hij Antabus moet gebruiken om met verlof te kunnen gaan. Tegen hem is gezegd dat hij zonder Antabus niet verder komt dan stap 2. Hij vindt alcohol niet lekker en als hij drinkt, dan neemt hij hooguit drie.

Meer lust hij niet. Ongeveer twintig jaar geleden heeft hij wel periodes gehad dat hij teveel dronk. Tien jaar geleden dronk hij nog wel; daarna is het minder geworden. Nu vindt hij alcohol niet meer lekker. Daarom vraagt hij zich af waarom hij Antabus moet stikken. De psychiater van de klager wil niet eraan meewerken dat hij stopt met Antabus. Wel gebruikt klager eens in de vijf weken cocaïne. Van het station naar de instelling is een behoorlijk stuk lopen; daardoor komt hij soms uitgeput terug.

Als hij geen Antabus gebruikt, dan mag hij niet met verlof. Dit is nog nooit gebeurd. Hij slikte toch de Antabus, zodat 'de deur open zou gaan'. Deze week is hij twee keer begeleid naar buiten geweest. Volgende week mag hij weer onbegeleid. Dat hij een stap terugging, had te maken met het feit dat hij cocaïne had gebruikt.

Als hij Antabus niet wil, dan wordt hij gechanteerd. De pvp geeft aan dat hij dit met de psychiater heeft besproken; deze gaf aan dat inname van Antabus voorwaardelijk is om naar buiten te kunnen. De pvp stelt dat van vrijwilligheid geen sprake is en dat de consequenties duidelijk zijn, als klager Antabus weigert. Bovendien heeft klager geregeld bij zijn behandelaar aangegeven dat hij dit middel niet langer wenst te gebruiken.

Verweerder licht toe dat klager in 2018 met een gebroken kaak in het ziekenhuis is opgenomen, waarbij sprake was van hoge alcoholinname. Hij geeft aan dat smokkelen met medicatie altijd genoteerd worden. Hij weet niet of weigeren ooit een consequentie heeft gehad. Dat klager niet langer beperkt is in zijn bewegingsvrijheid, betekent dat hij vrij op het terrein mag bewegen. Als hij zich buiten het terrein begeeft, dan is sprake van verloven. Of sprake is van vrijwillige medicatie, hangt af van de aard van de situatie.

Op dit moment vergrijpt klager zich vooral aan cocaïne en nauwelijks of niet aan alcohol. Tegen cocaïnegebruik helpt Antabus niet. Antabus zorgt ervoor dat het plezier afgaat van alcoholgebruik.

Inbeslagname van parfum en deodorant

Klager licht toe dat bij veel medebewoners altijd al parfum en deodorant werden weggehaald. Sinds de zelfmoord van de medepatiënt moest ook hij zijn parfum en deodorant inleveren. Een schoonmaakster gaf aan dat zij van hogerhand alle parfum en deodorant moest innemen. Hij heeft gehoord dat medepatiënten parfum of deodorant innemen of verkopen. Hij heeft dit zelf nog nooit gedaan; hij durft dit niet. Nu heeft hij 0%-deodorant. Zijn parfum staat nog in het hok. De laatste keer wilde hij met verlof en daarom wilde hij zijn parfum op. Toen kon de sleutel van het hok niet gevonden worden. Hij vindt deze regels gestoord. De pvp vraagt zich af waar deze regels zijn vastgelegd.

Verweerder geeft aan dat deodorant en parfum worden genuttigd om alcohol binnen te krijgen. Deze regel staat al langer in de huisregels. Hij zendt deze huisregels na. Daarin staan waarschijnlijk deodorant en parfum niet specifiek benoemd, maar alcohol wel. Dat klager zijn deodorant en parfum zijn ingenomen, heeft te maken met het tegengaan van de handel en het verhogen van de veiligheid op het terrein.

Ontvankelijkheid en bevoegdheid

De klacht is gericht tegen een aanscherping van het recht op verlof (klacht 1); de toediening van verplichte medicatie (klacht 2) en de inbeslagname van parfum en alcohol op grond van de huisregels (klacht 3).

De klachtencommissie kan deze klachten beoordelen op basis van artikel 8:9 en 8:15 jo. artikel 10:3, aanhef en onder f en k van de Wvvgz en het Klachtenreglement klachten Wvvgz van de Regionale Klachtencommissie.

Beoordeling van de klacht

Algemeen

Op 22 december 2021 heet de Rechtbank Noord-Nederland een zorgmachtiging afgegeven, waarin onder andere de zorgmodaliteiten ‘toedienen medicatie’ (voor de duur van 12 maanden); ‘medische controles’ (voor de duur van 12 maanden) en ‘beperking van de bewegingsvrijheid’ (voor de duur van 6 maanden) zijn toegekend.

Aanscherping van de verlofregels

De klachtencommissie stelt vast dat op 7 juli 2022 aan alle bewoners van de specifieke afdeling van de zorginstelling een brief is uitgegaan waarin ‘de basisregels voor verlof’ worden vormgegeven. ‘Voor iedereen gelden [onder andere] de volgende regels:

1. Iedereen heeft een verlofplan (fase 1-4). Verlof bouw je, via samenwerking op het terrein op naar onbegeleid verlof. Dit betekent dus ook dat er zonder samenwerking geen verlof kan plaatsvinden. Tijdens het verlof oefen je. Dit is bijvoorbeeld belangrijk wanneer je naar beschermd wonen gaat.
2. Je hebt 6 weken geen verlof, als je drugs of alcohol mee naar binnen neemt of wanneer er duidelijke ruis is. Het binnen brengen van alcohol en drugs is gevaarlijk voor iedereen op het terrein!
3. Je hebt 6 weken geen verlof als je je niet houdt aan de gemaakte afspraken en tijden. Je houden aan afspraken is belangrijk. Hier mee kun je laten zien dat je dit kan. Voor beschermd wonen is dit ook heel belangrijk.’

Het is onduidelijk wat de (juridische) status van deze basisregels voor verlof is. Zij zijn weliswaar algemeen van aard en (kennelijk) gericht op een ordelijke gang van zaken binnen de instelling en beogen de veiligheid van bewoners te garanderen. In die optiek kunnen ze aangemerkt worden als huisregels, zoals bedoeld in artikel 8:15 van de Wvvgz. Echter, in de huisregels mogen geen afspraken staan die op individueel/patiëntniveau behoren te worden vormgegeven, zoals regels die de bewegingsvrijheid beperken. Ook heeft de klachtencommissie in het verweerschrift gelezen dat de regels niet bedoeld zijn om een generieke uitspraak te doen, maar gelden als basis om in gesprek te komen over hoe met patiënten samengewerkt kan worden. De intentie van de brief is om urgentie aan te geven en duidelijkheid te creëren over een termijn die nodig is om (minimaal) het vertrouwen opnieuw op te bouwen.

De intrekking van de verloven gedurende zes weken kan dan ook niet worden gebaseerd op deze (aangescherpte) regels. Het vormgeven van de vrijheden moet worden toegesneden op de individuele situatie en aangepast worden op het psychiatrisch toestandsbeeld en de gedragingen van de patiënt. Dit is bij klager gebeurd met het opstellen van een stappenplan; hiermee is juist de gewenste duidelijkheid gecreëerd over hoe het vertrouwen opnieuw opgebouwd kan worden, als afspraken worden geschonden. Daarom hecht de klachtencommissie veel waarde aan het consistent volgen van dit stappenplan. Mocht de situatie veranderen, dan ligt het op de weg van behandelaren om het stappenplan te wijzigen en vervolgens hiernaar te handelen. Zij ziet – naast de individueel opgestelde stappenplannen/verlofafspraken en de algemene huisregels – de meerwaarde niet van de basisregels voor verlof, zeker niet waar deze op gespannen voet staan met geldende afspraken met individuele patiënten. Klager heeft hiervoor met zijn klacht terecht aandacht gevraagd; in zoverre is de klacht daarom **gegrond**. Hierbij is de klachtencommissie – los van eventuele onzekerheid over de regels – gebleken dat klager niet is geraakt door de aangescherpte regels. Hij is niet geconfronteerd geweest met het intrekken van zijn verlofrechten als gevolg van deze regels.

Het voorgaande neemt overigens niet weg dat zij zich goed kan voorstellen dat de behoefte en soms ook de noodzaak bestaat om (blijvend) aandacht te vragen voor de veiligheid van (mede-)bewoners, met name rondom drugsgebruik/-handel op het terrein. De klachtencommissie begrijpt en waardeert dat de instelling hierop inzet.

Toediening van verplichte medicatie

De klachtencommissie constateert dat verweerder op 23 december 2021 klager verschillende vormen van verplichte zorg heeft aangezegd, waaronder beperking van de bewegingsvrijheid. Deze aanzegging noemt niet de inname van medicatie. In het stappenplan van december 2021, waarin wordt geschetst hoe omgegaan wordt met bewegingsvrijheden, staat als voorwaarde genoemd dat klager Antabus inneemt.

De zorgmachtiging biedt een grondslag voor verplichte medicatie, met als doel om een terugval in het gebruik van alcohol en middelen te voorkomen. In het verweerschrift is toegelicht dat er geen aanzegging van verplichte zorg is met betrekking tot medicatie is, omdat er de laatste maanden op geen moment noodzaak is geweest medicatie tegen zijn zin toe te dienen.

De klachtencommissie kan dit niet volgen. In de eerste plaats blijkt uit de dossierinzage dat klager met enige regelmaat Antabus weigert; ook ter zitting heeft hij verklaard dat hij de noodzaak van dit middel niet inziet en het niet langer wenst in te nemen. Dat hij de medicatie inneemt, heeft te maken dat hij anders niet in aanmerking komt voor verlof. Daarmee is naar het oordeel van de klachtencommissie geen sprake van vrijwilligheid ten aanzien van het innemen van Antabus. Als verweerder inname van Antabus noodzakelijk acht, dan dient dit op grond van artikel 8:9 van de Wvvgz te worden aangezegd. Dit maakt het voor klager ook mogelijk om over de noodzaak van deze medicatie een oordeel te verkrijgen van de klachtencommissie. Daarom is deze klacht **gegrond**.

Mocht verweerder (alsnog) besluiten om verplichte medicatie aan te zeggen, dan wenst de klachtencommissie het volgende mee te geven. Ter zitting ontstond het beeld dat in recente periode geen sprake is geweest van alcoholgebruik/-misbruik. Dit roept de vraag op in hoeverre deze medicamenteuze behandeling blijvend noodzakelijk is. De aanzegbrief dient hier expliciet aandacht aan te besteden.

Inbeslagname van parfum en deodorant

Tijdens de zitting is toegelicht dat de inbeslagname van parfum en deodorant gebaseerd is op de huisregels, zoals bedoeld in artikel 8:15 van de Wvvgz. In de huisregels is hierover het volgende vastgelegd: 'Het in bezit hebben van, het handelen in en het gebruiken van alcohol en drugs in of rond de gebouwen en op de terreinen van GGZ Drenthe is niet toegestaan'.

De toelichting van verweerder en van klager geven de noodzaak aan om ter bescherming van de veiligheid van de accommodatie regels te stellen over het bezit van alcohol, waaronder ook van alcoholhoudende verzorgingsproducten. Dergelijke producten blijken genuttigd te worden om te voorzien in de verslavingsbehoefte. Gelet daarop is de klacht in zoverre **ongegrond**. Het is overigens niet gebleken dat klager dergelijke producten heeft geconsumeerd of verhandeld.

De klachtencommissie overweegt in de eerste plaats dat in de huisregels meer expliciet benoemd had kunnen worden dat alcoholhoudende verzorgingsproducten niet toegestaan zijn. Het verdient aanbeveling om de huisregels op dit punt te verduidelijken. Bovendien is gebleken dat deze regel reeds lange tijd van kracht is en op deze wijze werd uitgelegd. Het werd echter klager toegestaan om alcoholhoudende verzorgingsproducten in eigen beheer te houden.

Zij is van oordeel dat niet juist is gehandeld, toen besloten werd dat dit niet langer werd toegestaan. Het had op de weg van een zorgmedewerker gelegen om met klager te bespreken dat en waarom de noodzaak bestond om deze regel (ook bij hem) te handhaven. Echter, in dit geval heeft een medewerker van de facilitaire dienst klagers parfum en deodorant zonder enige vorm van uitleg ingenomen. In een gesprek met een zorgverlener hadden ook alternatieven, zoals aanschaf van een alcoholvrije deodorant, besproken kunnen worden. Dit is met de gekozen werkwijze niet gebeurd. Hierbij acht de klachtencommissie het van belang dat het bekend is dat klager regelmatig te maken heeft met vervuiling/slechte lichamelijke verzorging. Dat de verzorgingsproducten zijn ingenomen, is in dat kader weinig behulpzaam. De klachtencommissie acht deze klacht daarom **gegrond**; verweerder dient in overleg met klager te bezien of de alcoholhoudende verzorgingsproducten ingenomen moeten blijven, en zo ja, welke alternatieven beschikbaar zijn.

Beslissing

De klachtencommissie verklaart de klacht inzake:

1. aanscherping van de verlofregels	gegrond
2. toediening van verplichte medicatie	gegrond
3. inbeslagname van parfum en deodorant	gedeeltelijk gegrond

De beslissing is genomen op 11 augustus 2022 door de heer mr. H. Dontje, voorzitter, mevrouw L. van Iersel en mevrouw A. Wolsink, leden, in aanwezigheid van de waarnemend secretaris van de klachtencommissie, de heer mr. E. Krol.

Vervolg

Tegen de beslissing op een Wvggz-klacht kunnen klager en verweerders binnen zes weken een verzoekschrift indienen bij de Rechtbank Noord-Nederland (artikel 10:7 van de Wvggz).

Namens de voorzitter van de klachtencommissie, de heer mr. H. Dontje,

.....
W. Krol
Secretaris klachtencommissie

Deze definitieve beslissing is op d.d. 29 augustus 2022 verstuurd aan klager, pvp, verweerders, de directie, de geneesheer-directeur en de inspectie.